

SOMMARBOKEN

ENKÄT 2021

Sommarboken 2021

Sommarboken är ett läsfrämjande biblioteksprojekt vars fokus ligger på lustfylld fritidsläsning för barn mellan 8–12 år. Barnens läsning ska vara kravlös och utan motprestation. Biblioteken som deltar förbinder sig att arrangera minst 3 träffar under sommaren. Det litterära samtalet är centralt på dessa träffar vilket innebär att barnen på olika sätt ska få möjlighet att prata om sin läsning med varandra och en bibliotekarie.

Projektbeskrivningen ovan har alla deltagande bibliotek tagit sig an genom åren och följt fram till sommaren 2020, då vi alla stiftade bekantskap med viruset covid-19 och dess följder. Det mesta i tillvaron vändes upp och ner, i Sverige och världen. Inte minst biblioteken fick ändrade förutsättningar för sin verksamhet vilket självklart påverkade hur Sommarboken kunde genomföras.

Eftersom en central del av Sommarboken bygger på att barn och bibliotekarier ses på fysiska träffar togs det ett beslut på förvaltningen om att under pandemisommaren 2020 skulle kravet på att anordna fysiska träffar slopas. Det viktigaste var att på bästa möjliga sätt ändå främja läslust och läsning.

Detta beslut höll vi fast vid även under sommaren 2021 då pandemin fortfarande påverkade oss alla på olika sätt. Biblioteken var ålagda att fortsatt ta hänsyn till de restriktioner som rådde vad gällde gruppstorlek och avstånd inomhus och i viss mån även utomhus. De flesta av biblioteken gjorde som året före och flyttade ut sina träffar för att tänka förbi restriktionerna.

Detta ledde till att vi förändrade utbildningsdagar och inspirationsmaterial och lyfte fram digitalt baserat materia och hade alla våra dagar digitalt. Där lyfte vi bland annat exempel på hur träffarna skulle kunna genomföras och vara läsfrämjande även om de ägde rum utomhus eller på nätet.

Förr och i år

Projektet startade 2012, då deltog fem pilotbibliotek från Västra Götalandsregionen. Sommaren 2021 medverkade cirka 250 bibliotek/filialer från 19 av Sveriges 21 regioner. Sommarboken har med tiden utvecklats till ett nationellt projekt och sen 2017 drivs det av Förvaltningen för kulturutveckling.

En del av projektet är de Sommarbokenpaket som biblioteken kan beställa. 2021 bestod ett paket av 50 bokpåsar, 50 festivalarmband, 100 bokmärken och 50 foldrar med kluringar.

Tidigare år har biblioteken även kunnat beställa boklådor men de var omständliga att ta fram och svåra att skicka med vanlig post. Men boklådorna var utmärkt skyltmaterial därför skickade vi med två bordspratare (trekantiga bordsskyltar) som ersättning. I paketet ingick det dessutom en lång vimpelrad för biblioteken att sätta upp vid träffar utomhus.

På materialet trycktes årets logga och bilder som kopplade an till sommarens tema. Barnen från de bokklubbar som röstar fram temat är även med och tycker till om materialets utseende.

Det beställdes 331 paket (ett paket bestod av 50 kit) vilket innebar att det skickades ut 16 500 kit över hela Sverige. Vilket är rekord för Sommarboken!

Inledningsvis var det väldigt få bibliotek som gjorde beställningar vilket var oroande och troligtvis en effekt av pandemin eftersom biblioteken hade lite tid för planering och sommaren kändes oviss. Men i takt med att vi fick ut information kring årets tema (Ut i det vilda) och biblioteken började att planera för en utomhussommar, var det fler och fler som beställde.

Utvärderingen

Detta är sjunde året i rad som en större enkät skickas ut till deltagande bibliotek. 2021 inkom det 86 svar varav flera respondenter svarade för fler än ett bibliotek.

Syftet med dessa utvärderingar är att få in viktig och givande information samt synpunkter från biblioteken. Enkäten blir som en direktkanal mellan projektledning och de som jobbar med projektet - biblioteken. Analys och slutsatser leder till justeringar och förändringar av nästa års upplägg. Allt för att ge biblioteken de bästa förutsättningarna och för att Sommarboken ska bli lyckat på deras "hemmaplan".

Kursiveringarna i texten är direktcitat hämtade från svar i enkäten.

Årets tema och metod

Sommarbokens tanke med temat/metoden/materialet är att ge biblioteken förutsättningar och ett grundmaterial att utgå ifrån för att på så sätt underlätta för bibliotekens verksamhet på sommaren. De kan själva välja hur mycket eller hur lite tid, pengar och andra resurser de kan och vill lägga på sin lokala variant av Sommarboken.

Årets tema togs fram i samarbete med bokklubbar från Lilla Edets bibliotek och Eksjö stadsbibliotek. Barnen fick enskilt skriva ner teman som de ville att Sommarboken skulle ha, därefter lästes de olika förslagen upp och sedan röstade barnen anonymt på det tema de tyckte passade bäst. Slutligen blev det temat Ut i det vilda som kunde innefatta allt från ett uteliv i naturen till det positivt galna och vilda som vi alla känner och behöver uttrycka ibland. Att få skratta och ha kul. I synnerhet i pandemitider.

Det visade sig även vara ett visuellt gångbart tema som inspirerade många till att ändra om i bibliotekens lokaler.

”Ut i det vilda har också öppnat upp för inbjudande skyltning, både i biblioteksrummet där rovdjursögon och gröna blad som har växt fram på fönstren Även ungdoms- och vuxenavdelningen inspirerades till att använda samma tema.”

Tema har varit en tydlig succé. Enkätresultaten visar att 90 % av biblioteken uppger att de arbetat med Ut i det vilda. Ett tema med många ingångar och tydligt fokus på uteliv. De allra flesta biblioteken har flyttat ut i stort sett alla sina träffar och mötts i parker, skogar, på torg, badplatser, lekplatser, ja i princip överallt. Mobilitet och flexibilitet har varit viktigt och ett tydligt tecken på det är pop-up bibliotek. Många har tagit sig ut för att söka upp barnen via bokbussar eller elcyklar fullastade med böcker, fika, filtar, pyssel och med mera.

Metoden för 2021 var digitalt läsfrämjande. Grundtanken är att den metod/metoder som tas fram varje år ska innebära en enkel fortbildning för de bibliotekarierna som arrangerar Sommarboken. Varje sommar ska man få del av något nytt.

Valet av årets metod hade sin förankring i de åsikter som bibliotekarierna uttryckte i 2020 års Sommarboksenkät. Där lyfte de tydligt en önskan om att utveckla sitt läsfrämjande via digitala kanaler.

När pandemin kom blev de digitala kanalerna ännu viktigare än förut eftersom biblioteken fick problem med att nå ut till målgruppen, barn mellan 8-12 år.

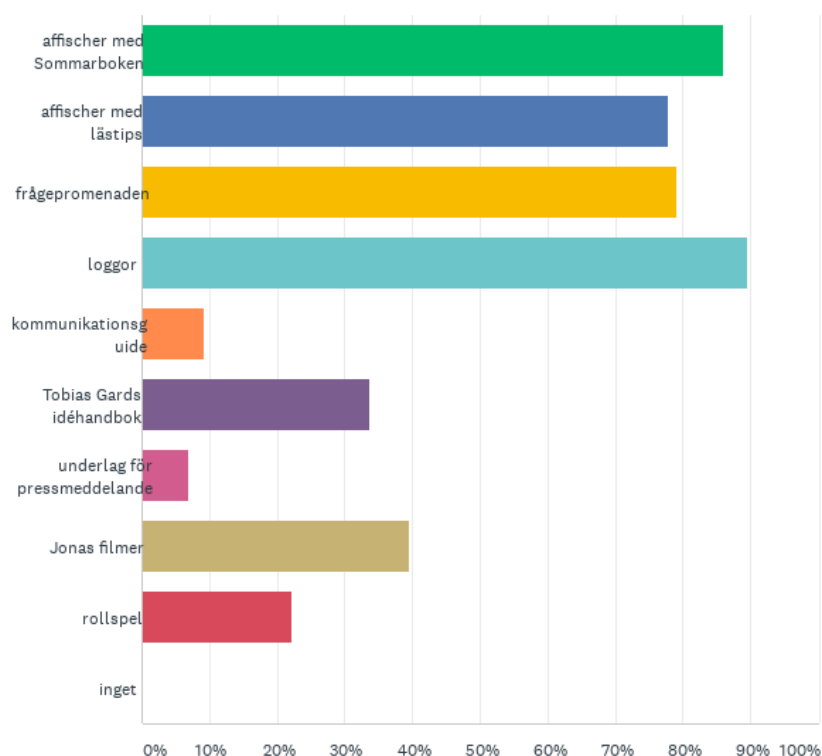
Tidigare hade man fysiskt mött och pratat om Sommarboken med besökande barn i bibliotek eller i skolor och på fritids men under våren 2021 var många bibliotek stängda.

Dessutom varken kunde eller fick bibliotekarierna göra personliga besök i närliggande skolor eller fritids för att berätta om sommarens upplägg. De behövde nå ut via en annan väg – den digitala.

Detta tog vi fasta på och Sommarboken, surfplattor och smartphones är namnet på den idéhandbok som Tobias Gard, författare och skolbibliotekarie, fick i uppdrag att sammanställa och skriva. Handboken innehåller tio läs- och skrivfrämjande metoder som kan genomföras helt digitalt. Men övningarna går även att göra på plats vid en träff. En handbok vi hoppas kommer att användas vid fler tillfällen i bibliotekens läsfrämjande arbete.

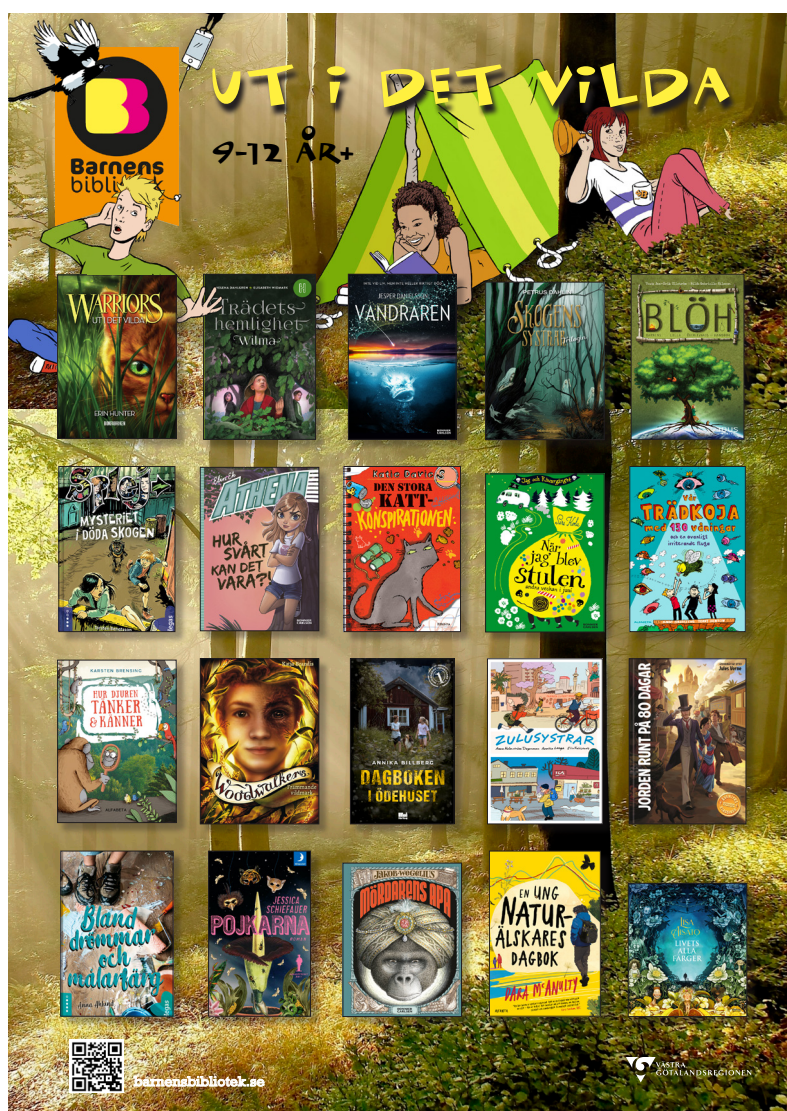
Hemsidan och dess material

F15 Vilket material har ni använt på Sommarboken.se?

Till sommaren 2021 hade vi tagit fram ett stort nedladdningsbart material och lagt ut på Sommarboken.se. Materialet bestod av flera olika delar och metoder och skulle användas som inspiration för bibliotekens träffar och hjälpa till att marknadsföra Sommarboken och bibliotekens arrangemang kopplat till projektet.

Det är glädjande att se att det i högsta grad har använts ute på Sveriges bibliotek. I stort sett alla har laddat ner de olika loggorna och affischerna som bestod av boktips från Barnens bibliotek, årets uppdrag och en övergripande affisch med motiv från det vilda. Biblioteken har laddat ner dessa affischer och utgått från dem för att sedan göra lokala varianter av marknadsföringsmaterial.

Frågepromenaden har varit populär och har, enligt flera av de som svarat, legat på en bra svårighetsnivå. I år var det ett samarbete med Göteborgs naturhistoriska museum som stod för expertisen och var med och producerade den.

Jonas Leksell var sommarens ambassadör och i hans uppdrag ingick det att göra fyra olika filmer kring: jag är sommarens ambassadör, utomhuspyssel, boktips/läsplats, sommarens uppdrag. Dessa kunde biblioteken ladda ner och fritt använda i sin marknadsföring.

ring i sociala kanaler, på träffar eller på sin och/eller kommunens hemsida. Ett grepp vi började med förra året och som varit väldigt uppskattat. *”Vi kopplade tex ihop våra egna filmer med Jonas film.”*

Många har laddat ner och använt Gards idéhandbok i sitt arbete. Den har enligt respondenterna gett stor inspiration och varit värdefull. Hans tips om skattjakt på böcker via GPS-koodinatorer dök upp i många Instragram-flöden och visade på att aktiviteten var populär på flertalet bibliotek över hela Sverige. *”Tobias handbok har gett många idéer på vad man kan göra och som är användbart även efter sommaren.”*

I år tog vi i samarbete med Lajvbyrå fram två rollspel, *Ut i vilda biblioteket* och *Ut i vilda rymden* för att bjuda in barnen till ytterligare ett sätt att hitta till, ta del av och skapa egna berättelser. I samverkan med Lajvbyrå valde vi att göra en egen version av rollspel. Det finns ingen spelledare utan deltagarna får dela rollen att leda spelet framåt. Spelen är i princip självgående. Tanken med *Ut i det vilda biblioteket* är att det ska passa barn som inte kommit så långt i sin läsning. Texten på korten är enkel och kortfattad men det behövs någon med läsvana initialt för att starta upp spelet. Kortet i *Ut i vilda rymden* har däremot mer och svårare text.

”Rollspelet var kul, vi har jobbat mycket med bokteater och fick ny inspiration. Vi valde ha lite kostym, hattar och rekvisita som hjälpmedel. Ett fritids har berättat att rollspelet de fick i paketet gillades och de har för avsikt fortsätta rollspela.”

Vi har fått många positiva reaktioner och ett bibliotek skriver om hur de i personalen testade ett av spelen och tyckte det var väldigt kul.

Förra året togs det fram en kommunikationsguide då många bibliotek lyft svårigheten med att nå ut med information kring träffarna. Vi har i år kompletterat denna guide med underlag för pressmeddelande där bibliotek endast behöver skriva in kontaktuppgifter och specifikt kring vad som sker på det lokala biblioteket under sommaren. Allt för att på ett så enkelt sätt som möjligt nå de lokala medierna.

Dessutom sammanställdes två nedladdningsbara inspirationshäften med fokus på aktiviteter till träffarna och då främst de som hölls utomhus: Tips på enkla lekar och Tips på utomhuspyssel eller DIY. De gjordes i samarbete med museipedagoger och hemslöjds konsulenter på Förvaltningen för kulturutveckling och så långt det var möjligt var boken och läsandet i fokus.

Uppdrag på sommarboken.se

Under sommaren brukar vi ha ett årlig uppdrag för alla barn som är med i projektet. Sommaren 2021 handlade det om vad som kan hända ute i det vilda. Vi fick in en hel del bidrag i form av serier, teckningar, berättelser, foton och filmer. Det blev 10 hederspriser och en vinnare.

Dessutom uppmanade vi barn att skicka in bilder på den plats där de läser som allra bäst. Även där fick vi in ett antal foton som lades ute på sidan.

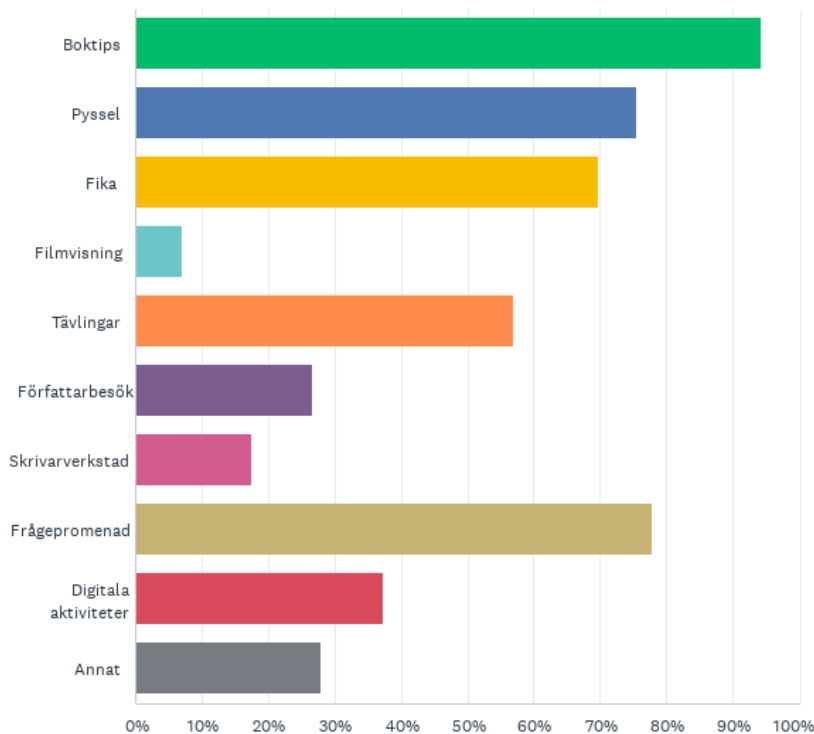
Nytt för i år var att medlemmarna i Bokklubben! Från Lilla Edets bibliotek skrev flera boktips och gjorde booktrailers som med jämna mellanrum även de publicerades på sommarboken.se

En fin och inspirerande komplettering till den boktipsaffisch biblioteken själva kunde skriva ut från sidan. Flera bibliotek delade dem i sina sociala medier och en författare vars bok fanns med i en booktrailer hörde av sig och var väldigt positiv.

Sommarboksarbetet

F7 Vad har ni erbjudit barnen inom ramen för ert Sommarboksarbete?

Enligt bibliotekens svar är det fyra aktiviteter som ligger i topp för vad som händer under sommaren kopplat till Sommarboken: boktips, frågepromenad, pysse, fika. Så här har det i princip sett ut även under tidigare år men frågepromenaden har blivit allt populärare. Detta är aktiviteter som kan genomföras både ute och inne och sitta uppe hela sommaren.

En enkel aktivitet som i princip sköter sig själv men ger ett stort mervärde.

I år var det Göteborgs naturhistoriska museum som producerade frågepromenaden och enligt biblioteken verkar de ha hittat en bra nivå på frågorna. På hemsidan i anslutning till frågepromenaden fanns ett svarsformulär, diplom och facit för biblioteken att skriva ut. Dessutom gick de ut med ett erbjudande om att bibliotek kunde boka visningar av museet under två sommarveckor. Först till kvarn var det som gällde.

Jämfört med sommaren 2020 har det varit fler författarbesök både digitalt och på plats. Men det är inte alls att likställa med hur det såg ut före pandemin. Då var stapeln för både författarbesök och filmvisning mycket längre.

De digitala aktiviteterna har ökat jämfört med förra året vilket kan vara en följd av att sommarens metod var digitalt läsfrämjande och att biblioteken fått inspiration och tips på metoder från Tobias Gard idéhandbok som kunde laddas ner från hemsidan.

I övrigt har biblioteken en stor variation på vad som händer på träffarna förutom boktips, frågepromenad, pyssel, fika och nedan finns exempel på olika aktiviteter som genomförts under sommaren:

Exempel på aktiviteter från träffarna

Ritworkshops

Digitala foto och skrivtävlingar.

Fiskdamm,

Brädspel

Högläsning ute och inne.

Barn som inte ville gå in på biblioteket fick ringa, mejla och hämta bokpåse utanför entrén som de beställt via ett formulär på bibliotekets hemsida. Barnen skrev en berättelse ihop.

Lekar så deltagarna fick röra på sig.

Författarbesök där deltagarna sen fick en varsin signerad bok.

Rollspel

Göra film.

Teater

Promenadteater utomhus exempel Skogshäxan.

Författarbesök av Jessika Berggren och tillverkning av skattaskar till naturfynd. Skrivarworkshop I det vilda med Tove Berggren.

Läsbingo

Avslutningsfest med maskerad.

Tävlingar med bokvinster.

Kreativa uppdrag som genomfördes både digitalt samt på plats i biblioteket.

Challange (inspirerad av Barnens bibliotek)

Bildquiz

Boktips på Instagram.

Digitala quiz

Ordkonst/skrivövningar.

Jag ville locka ut barnen i naturen, temat var ju Ut i det vilda. Därför hade jag ett friluftsinslag där jag tipsade om bra ställen att besöka i vår kommun och lite tips om friluftsliv.

Aktivitetsbingo.

Pyssel med käpphästar/djur och hopptävling.

Träffade Europadirekt-kontoret, fick kunskap om vikten av bin och hur vi kan hjälpa dem.

Kommunens feriearbetande ungdomar hjälpte till att hålla i lekar och ordna quiz.

Spela teater

Föredrag

Lajv

Programmering och programmeringsläger.

Digitala boktips via Youtube ca 200 visningar.

Naturpyssel/slöjd
Programmering i Scratch.
Bokkollo med övernattnig.
Författarbesök
Haikuvandring
Creepypasta
Skriver tre sagor kopplat till eget skapande.
Fotoworkshop
Digitala boktipsarträffar
Filmklipp med tävlingar.

Bokskattjakt/ expedition leta och läs

Men en aktivitet som finns med i Gards idéhandbok tål att lyftas fram eftersom den verkligen slagit igenom och arrangerats vid många bibliotek: skatt/bokjakt via mobil. Vilket innebär att GPS-koordinater visar vägen till en skattgömma som antingen innehåller böcker eller en lapp som hänvisar till biblioteket där man sen kan välja en bok. En aktivitet som gjordes utomhus och hela familjer deltog.

Så här skriver ett bibliotek: Skattjakten fick vi mycket uppskattning för (av både vuxna och barn) - vi hade kistor med totalt 66 böcker som "gömdes" och bara 5 böcker blev över!!

En annan variant på tema/metod: GPS-jakt på 9 badplatser i kommunen, där vi satte upp en affisch med koordinater som ledde till en annan affisch med en QR-kod som ledde till ett formulär som de fick fylla i. De som fyllde i formuläret fick en sommarbokspåse med en gåvobok hemskickad.

Tillsammans med våra 3 grannkommuner har vi kört digital skattjakt, vi rullade mellan kommunerna så det täckte 8 veckor under sommaren.

Sommarboksarbetet

Redan förra året såg vi att hur starkt pandemin hade påverkat bibliotekens arbete med Sommarboken. Sommaren -21 var det fler bibliotek som anordnade träffar än året innan och detta gällde även att antalet träffar var färre sommaren -20. Men det är fortfarande en betydande skillnad gentemot sommaren -19.

2021	66 % av biblioteken hade 3 träffar eller fler, 23 % 1 - 2 träffar, 11 % 0 träffar
2020	48 % av biblioteken hade 3 träffar eller fler, 27 % 1 - 2 träffar, 25 % 0 träffar
2019	85 % av biblioteken hade 3 träffar eller fler, 15 % 1 - 2 träffar, –

Situationen på Sveriges bibliotek var ju fortsatt väldigt ansträngd under sommaren, många drog ner på sin verksamhet men till skillnad mot sommaren -20 så var biblioteken mer eller mindre öppna. Då (2020) stängde många ner totalt för att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer på bästa sätt.

Därför kan årets aktiviteter delas in två kategorier.

1. De som haft träffar och fysiska möten som tidigare år, även om de varit utomhus och corona-anpassats.
2. De som haft en blandning av enklare träffar med utdelning av material på biblioteket eller en Kick Off som kompletterats med mer självinstruerande material i biblioteket och filmer med mera på webben. Ett exempel: *"Vi gjorde om en del av bibblan till Sommarlovsrum, på temat Ut i det vilda. Där bemannade vi hela dagarna, så det var en slags pågående drop-in träff måndag-fredag första sommarlovsveckan."*

Sommaren 2020 var det dessutom vanligt med ytterligare en variant på arbetet med Sommarboken, vilket hade försvunnit 2021 i takt med att restriktionerna släppte. Nämligen att vissa bibliotek inte hade några träffar alls utan delade ut materialet löpande till de barn som besökte biblioteket, all ytterligare kommunikation sköttes via digitala kanaler.

Det är väldigt få bibliotek som haft sina träffar inomhus utan temat Ut i det vilda har lockat ut dem och de har arbetat mer uppsökande än tidigare.

Fortsatt pandemi

Sommaren 2020 var bibliotekens första sommar med pandemin och corona. Många kände stor osäkerhet och var oroliga för hur de skulle kunna arrangera träffar på ett smittsäkert sätt. Vilket ledde till att flera bibliotek valde att inte arrangera träffar alls utan använde andra sätt för att arbeta läsfrämjande med Sommarboksmaterialet. Det var också många som istället för att ställa in, flyttade ut träffarna och prövade att arrangera Sommarboken utomhus.

I år var stämningen annorlunda - lugnare, vaccineringen var i full gång vilket innebar att smittspridningen gick ner och färre var sjuka. Dessutom hade biblioteken en större erfarenhet kring vad som fungerade gällande träffarna och man tänkte på alla detaljer som att plasta in fikar.

Men vi var ju inte helt tillbaka till pre-corona vilket innebar att bibliotekens planering inför sommaren var omständlig och tidskrävande. Men det gällde att hänga med gällande restriktionerna för under sommarens gång lättade Folkhälsomyndigheten på kraven och förutsättningarna ändrades.

Coronan påverkade mest i planeringsfasen, att tänka på att följa restriktionerna. Sedan gick det mesta ändå att genomföra som vanligt, eftersom vi mest varit utomhus, och dessutom ändrades restriktionerna under sommaren. Så vi kunde t.ex. låta vuxna gå med i promenadteatern.

Flertalet bibliotek hade sina träffar utomhus och arbetade med uppsökande verksamhet som tillfälliga träffar på badplatser och i parker. Det innebar att man nådde ut betydligt bättre och på vissa bibliotek deltog fler barn än tidigare år. Men dåligt väder påverkade deltagandet negativt och kunde leda till inställda arrangemang.

Var man inomhus så styrde restriktionerna mer. Det handlade om att kunna hålla avstånd vilket innebar att gruppernas storlek var mindre, föransmälan krävdes och det ledde till att färre barn kunde delta. Författarbesöken var färre och Sommarboksläger fick ställas in. På vissa håll lämnade man de arrangerade träffarna för att istället dela ut materialet på biblioteket en längre tid för att minimera besöken.

Att arbeta med take-away blev väldigt populärt under de här åren med corona. Detta innebar att låntagaren skickade in en beställning på böcker, biblioteket plockade ihop och sen hämtades dessa påsar på eller utanför biblioteket. En bra metod att tillämpa eftersom biblioteken var stängda för besök men böckerna behöver ju komma ut till låntagarna. Metoden användes även med koppling till Sommarboken.

”Take away är något vi började med redan till förra årets Sommarboken och därefter har fortsatt med inför varje lov. Inför förra sommaren fanns det kort om tid för planering men blev ändå väldigt populärt. Vi har utvecklat konceptet med tiden och kunnat knyta ihop take away-bokbeställningarna med t.ex. pysselpåsar vars innehåll kopplar till våra digitala program. På så sätt har vi kunnat marknadsföra våra digitala kanaler mer, vilket resulterat i fler följare.”

Biblioteken utvecklade sitt läsfrämja via digitala kanaler. Vilket ju ofta kan vara mer tidskrävande än träffar IRL. Materialet som tagits fram kan behöva redigeras, textas och om det ska ligga kvar på hemsidan krävs även syntolkning. Men via de digitala kanalerna nådde man utanför bibliotekens väggar och fram till andra målgrupper och inga träffar behöver ställas in vid sjukdom.

Vem kommer?

Siffran över deltagande barn är alltid svår att tyda eftersom inte alla bibliotek skickar in siffror och de siffror som skickas in troligen visar på de barn som deltagit i mer slutna träffar, inte drop in eller kick off. Jämfört med förra året är siffran dubbelt så hög och procentuellt har fler pojkar deltagit gentemot tidigare år.

Sommaren 2021 var det 5017 barn som deltog i de organiserade träffarna av dem var 2888 flickor och 2130 pojkar, 58 % flickor 42 % pojkar. Antalet är lågt sett till att vi skickade ut material-kit till 16 550 barn varav 6 050 gick till Västra Götalandsregionen. Men som sagt var det 86 personer som svarade på enkäten jämför med att cirka 340 bibliotek deltog. Dessutom tog materialet slut ute på biblioteken och biblioteken hörde av sig med önskemål om att beställa mer. Så troligtvis var det runt 18 000 – 19 000 barn som deltog.

En stående fråga i de årliga enkäterna har handlat om vilka reflektioner bibliotekarien har gjort kring de barn som deltagit i Sommarboken, avseende till exempel deras bakgrund, läsvana, biblioteksvana.

De första åren som Sommarboken arrangerades visade svaren att det var det en tydlig övervikt mot läsvana flickor med engagerade föräldrar. I takt med att biblioteken har utökat sin samverkan med andra organisationer och verksamheter som fritids har detta förändrats till att barnen som deltar är mer blandade gällande läsvana, härkomst och

vana vid att vara på biblioteket. Ett bibliotek skriver: *”Det har kommit både läsvana barn och barn som inte har så stor läsvana (vi hade ett samarbete med fritids och då kom det en mix med barn med olika läsvana). Så det har varit en blandning vilket var kul.”*

Biblioteken skriver om hur de på grund av pandemin har tvingats att flyttat ut sina träffar utanför bibliotekets väggar för att överhuvudtaget kunna ha någon läsfrämjande verksamhet som Sommarboken Detta har gett en positiv effekt och lett till att andra barn än de som väl känner till bibliotekets verksamhet har kommit med och deltagit i sommarens träffar. Så här låter ett enkätsvar: *”Att ha fysiska träffar utomhus gör att folk trillar in mer spontant vilket bidrar till att en större bredd av barn är med.”* En annan respondent gör samma reflektion: *”Pop-up formatet utanför biblioteket har gjort att andra mer biblioteksovana barn har nåtts.”*

En annan positiv trend är att många av Sveriges bibliotek har genom bidrag från Stärkta bibliotek kunnat köpa lådcyklar vilket inneburit en helt annan mobilitet och möjlighet att på ett enkelt sätt ta sig ut till områden och platser där barn och ungdomar finns. Att söka upp barnen helt enkelt, istället för att vänta på att de kommer till biblioteket. *När vi hade en träff i ett s.k. utsatt område så kom det jättemånga barn som inte varit på de tidigare träffarna. Det var väldigt stort intresse när det var på deras hemmaplan, men de kom inte till träffarna på själva biblioteket.*

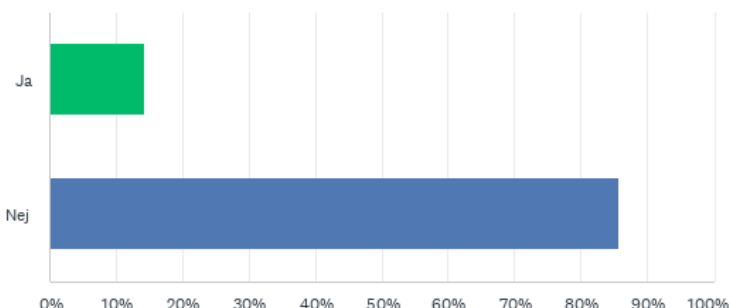
Det blir en viktig utmaning för biblioteken att ta ställning till när återgången till de gamla arbetssätten börjar infinna sig och hela samhället går tillbaka till hur det vara före pandemin.

Ett bibliotek skriver: *”Beroende på aktivitet har vi haft olika deltagare. På skrivarworkshop och rollspel kom det barn som går att se som mer biblioteksvana besökare. Men på berättarstunden och naturvandringen träffade vi många nya ansikten.”*

Delaktighet

F10 Har barnen varit delaktiga i utformningen av Sommarboken?

2020 blev Barnkonventionen svensk lag och artikel 12 lyfter barns rätt att tycka till om och få möjlighet till att påverka sammanhang och frågor som gäller dem. De ska ha möjlighet att vara delaktiga.

Det är ett nedslående resultat som diagrammet ovan visar, där endast 15 % av biblioteken uppger att barn fått vara med och påverka utformningen av Sommarboken på sitt bibliotek. Vilket ju är en lägre siffra än före pandemin och de restriktioner som följde med den. *”Tyvärr har det varit svårt att ge möjlighet till särskilt mycket delaktighet i år eftersom vi har arbetat under ett så osäkert läge och med så många begränsningar för vilka typ av program vi kunnat genomföra.”*

Men ordet delaktighet kan ha flera betydelser. Med inspiration inför Kulturskolepedagogdagarna 2021 gjordes en indelning på tre betydelser som här ”översatts” till att gälla Sommarboken och dess träffar. (<https://www.vgregion.se/f/kulturutveckling/regional-utveckling-och-tjanster/barn-och-unga/kulturskolan/kulturskolepedagogdagen/material-fran-kulturskolepedagogdagen-2021/>)

- **Påverkan och inflytande**
Här handlar det om att hitta välfungerande metoder för att låta barn och unga påverka innehållet på träffarna.
Kan barn och unga delta i planering på samma villkor som de vuxna?
- **Vidgat deltagande**
Hur man kan jobba för att nå nya grupper av barn och unga eller att hitta sätt för att överbrygga hinder för deltagande så som avstånd, ekonomi eller funktionsnedsättningar.

Hur ska vi nå de som inte är med?

- **Känna sig välkommen och lyssnad på**
Ett inkluderande förhållningssätt som visar att biblioteket/Sommarboken/träffarna är en plats för just det här barnet, just den här individen – att ge förutsättningar för delaktighet.

Vanligtvis tänker man in den första betydelsen i ordet delaktighet vilket också syns tydligt i de svaren som inkommit. Det handlar till exempel om att använda olika metoder som utvärderingar eller referensgrupper. *Bokklubben har varit med och planerat och genomfört både träffar och bokkollo.*

Men många bibliotek har inte haft några barn på besök eller någon bokklubb igång under pandemin då har de istället fått använda sig av bland annat enkäter från sommaren före vars resultat påverkat utformningen av Sommarboken i år.

- Vid Sommarboken förra sommaren så önskade barnen fler träffar, därför ökade vi antalet träffar i år.
- Jag har utgått från barn och föräldrars utvärdering från föregående år när jag utformat innehållet för i år... Något som förvånade mig var att barnen som deltog föregående år ville ha mer lästid, både egen tyst läsning och även högläsning under fikastunder. Något jag försökt få med på varje träff.
- Jag har tagit in feedback från tidigare år, både från barn och de vuxna på fritids i kommunen för att få bättre innehåll.

Sommaren 2020, var en sommar mer präglad av uppsökande verksamhet än tidigare, vilket lett till en högre grad av vidgat delaktighet på träffarna vilket ju den andra betydelsen av delaktighet handlar om. Det har startats pop-up bibliotek och bibliotekscyklar har använts för att söka upp barnen istället för att förvänta sig att de ska komma till träffar på biblioteket.

Den tredje betydelsen av delaktighet som mer handlar om inkludering hittar man i de svar då respondenten skrivit om hur barnen varit med och påverkat träffarna i stunden, där och då. Helt utifrån det barnens vill.

Sedan är ju barnen delaktiga på så sätt att de får bidra med boktips och genom skapande/fantiserande i stunden:

Det finns ju andra sätt att visa hur biblioteket och träffarna är till för barnen.

... vi gör en utställning med deras boktips och teckningar från vårt lokala Sommarboken-häfte nu efter sommaren.

Frågan får biblioteken att tänka till, för de är väl medvetna om barns rätt och hur viktigt det är att låta dem få vara med och påverka. Flera skriver om att inför nästa sommar då ska barn vara med och påverka planeringen och projektet i väldigt mycket större utsträckning men att i år satte pandemin satt stopp för det. I fortsättningen ska vi jobba med fokusgrupper.

SOMMARBOKEN

Medier på träffarna

Det är betydelsefullt att i alla sammanhang som handlar om text lyfta fram det vidgade textbegreppet och vikten av att tänka på ett multimodalt berättande. Detta innebär att text och berättande finns i andra medier och på andra sätt än i den fysiska boken och det skrivna, som film, bokillustrationer, ljudbok och så vidare.

Detta är viktigt för biblioteken att tänka på och framhålla i olika sammanhang som till exempel vid skyltning, boktipssammanhang med skolklasser och vid Sommarboksträffar. Men det inget nytt för biblioteken utan det finns en medvetenhet. Bokbordet innehöll inte bara böcker utan även andra medier, viktigt att visa på att inte bara böcker räknas. Men det kan vara svårt på grund av olika skäl att få med mer än den fysiska boken. De fysiska träffarna har hållits kortfattade pga covid, och utgått från det mest uppenbara - fysiska böcker.

För att locka fler till läsning och avdramatisera förhållningssättet till läsning så får inte biblioteken försumma att: Försöka visa på att finns flera sätt att få berättelser till sig. Vilket ju innebär att även om det är en serietidning barnet lånar så handlar det om läsning som kan vara det barnets väg till lusten och de mer komplexa berättelserna. ALL läsning är bra, fakta, tidningar, serier, ljudböcker osv.

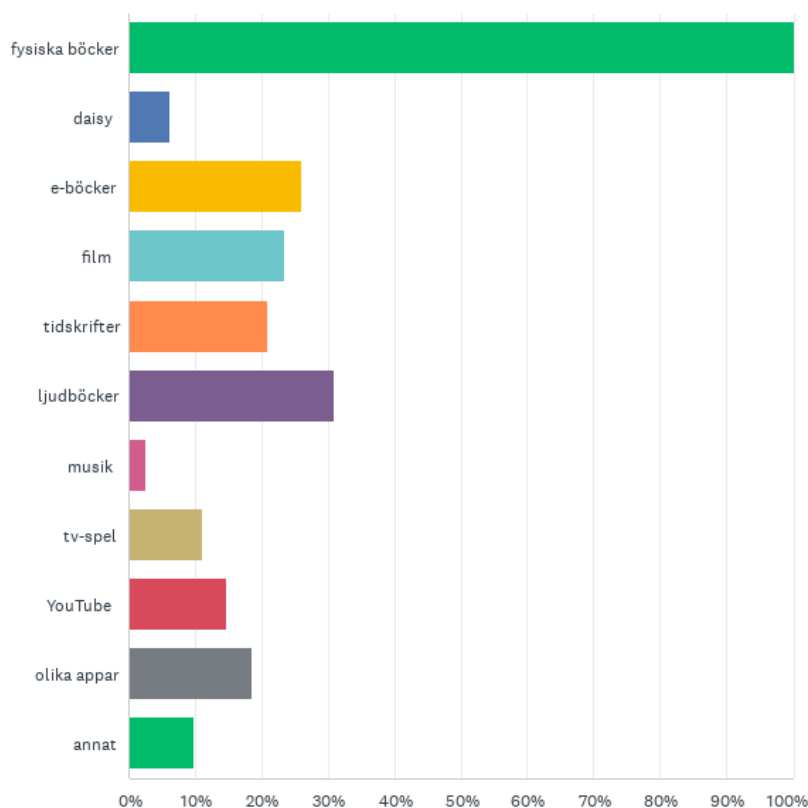
Text och historier finns ju överallt. Biblioteken får ju inte glömma att de sitter på en skattkista av medier som kan förmedla detta vilket även barn behöver få kunskap om. Till exempel kan de ta del av streamad film och e-ljudböcker via sitt lånekort vilket många kanske inte vet.

Sommarboksträffarna är ju bra tillfällen att berätta om och visa på bibliotekens möjligheter då grupperna oftast är mindre och det finns mer tid att ägna åt varje barn än

vid klassbesök. Då blir denna informationsinsats en del av träffarna på ett naturligt sätt. En låntagare gillade Bincks "Musse & Helium". Då visade vi podden och hur man kunde lyssna på böckerna via Biblio.

Men det kan vara värdefullt att undersöka vad barnen vet och behöver hjälp med så att informationen "landar rätt". Detta måste vi tänka på/bli bättre på nästa år! Det är så lätt att man bara pratar om böcker för där finns inga tekniska trösklar d.v.s att man måste försäkra sig om vilken teknik barnet har tillgång till CD/DVD rätt att installera appar på mobil, tillgång till lånekort + pin osv. Men det finns ju även andra hinder när det gäller tryckt text att ta hänsyn till!

F9 Vad har ni visat eller pratat om i Sommarboken?

Men det är även viktigt att de barn som behöver får kännedom om och tillgång till exempelvis Legimus. Det finns en fördel i att allmänt berätta om appen på en träff och då i ett gruppsammanhang. Då särskiljs inte de barnen som kan behöva det lässtödet utan hela gruppen får samma upplysning.

Pratat om olika typer av läsning och visat legimus, biblio-appen och bibliotekets katalog även sommarboken.se Men vad lyfter då biblioteken fram på träffarna när det ska boktipsas eller skyltar med i biblioteken. Jo först och främst är det den fysiska boken

men jämfört med tidigare har tidskrifter, musik, tv-spel, Youtube och olika appar visats i högre grad än tidigare. Vilket kan visa på att de digitala medierna fått större utrymme, tidskrifter undantaget. Vilket självklart blir en större utmaning då de flesta av träffarna arrangerades utomhus och inte i biblioteket med närhet till wi-fi och el.

Att tänka in deltagarna och matcha aktiviteter och boktips mot det tema som planeras för träffarna är betydelsefullt. Då blir utbudet mer relevant och leder lättare till boklån och läsning.

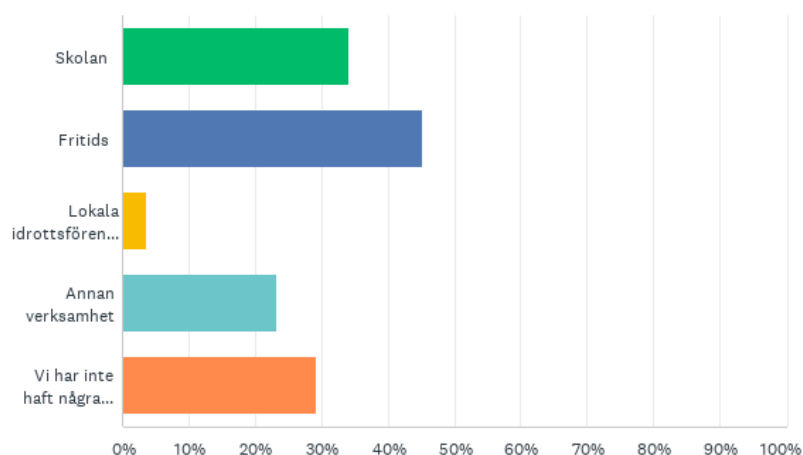
Vi hade cykeln med oss och utifrån träffarna, aktivitetens karaktär och åldrar så tog vi med oss olika tryckta böcker. Vi pratade mycket om olika sätt att läsa på och uppleva kultur. Både med barn och vuxna.

När biblioteken valt att ha pop-up bibliotek och flytta ut sina träffar utanför biblioteksrummet väcks nya frågor. De kommer fullastade med böcker och media till träffarna och självklart vill barnen låna där och då, hur kan det lösas? Det finns många sätt, ett bibliotek har de löst det till exempel via Book-it.

Med Book-IT flex kunde vi erbjuda utlån oavsett plats. På varje träff hade vi med böcker som passade in i temat. Exempelvis faktaböcker eller kapitelböcker om djur och natur på naturvandringen. Faktiskt lyckades vi låna ut böcker till barnen på alla träffar förutom sagoyogan.

Samarbeten

F12 Vilka andra verksamheter har ni samarbetat med kring Sommarboken?

Jämfört med siffrorna förra året så har glädjande nog procentsatsen för antalet bibliotek som Inte haft samverkan med andra verksamheter sjunkit. Det handlar om samma siffror

som sommaren 2019. Fler har alltså under sommaren 2021 kunnat få till ett samarbete trots att samhället fortfarande hade ett antal restriktioner för att bryta smittspridningen av Covid.

Andra skriver om att de inte tagit kontakt med andra verksamheter och då som ytterligare en konsekvens av pandemin. Flera skriver om att de i år inte satsat på någon större marknadsföring av träffarna på grund de av olika skäl inte velat locka för många barn. Har inte kapacitet att ta emot större grupper av barn i våra pyttesmå lokaler och med så lite personal som vi dessutom är.

I år är fritids den verksamhet som flest bibliotek haft utbyte med. Det är ett trendbrott, för under alla tidigare år har det varit skolan som varit bibliotekens främsta samarbetspartner. Vad detta betyder är lite svårt att tolka. Men eventuellt har det ute-relaterade temat var lättare att få med sig fritids på. Eller är det så att det varit lättare att få ut information till fritids än till skolan? Även de har ju haft restriktioner. Eller är det så att biblioteken insett att ett samarbete med fritids innebär att de når andra barn än de som ändå hittar till biblioteket. När fritids kommer till träffarna är det grupper med olika läsnivå, olika bakgrund och barn som kanske aldrig är på biblioteket. En bonus är dessutom att en pedagog alltid finns med och följer barnens till biblioteket. Men i vissa fall har restriktionerna ställt till det och biblioteken har löst det på olika sätt.

”Eftersom vi inte kunde besöka barnen på fritids, kontaktades personalen och erbjöds sommarbokenpaket. Vi köpte in en massa fina böcker på temat ut i det vilda. Mycket fakta. I paketen fanns också material från er. Exempelvis rollspelen som vi laminerat. Böcker på andra språk fanns också. Vi kollade upp vilka behov som fanns. En barnbibliotekarie cyklade ut med vår nya fina lådcykel och levererade paketen till alla fritids.”

Det framgår tydligt att även i år, 2021, har det varit svårt att göra personliga besök på närliggande skolor och i vissa fall fritids för att marknadsföra Sommarboksträffarna.
”Tidigare år har vi varit ute på skolor inför sommarboken men inte i år pga Corona.”

Folkbibliotekens förlängda arm in i skolvärlden och möjlighet att dela ut information om Sommarboken, har istället få bli skolbibliotekarier även om de inte finns på alla skolor.
”Vi hade kontakt med skolbibliotekarierna innan vi började Sommarboken för att de skulle kunna prata med de barnen de trodde skulle uppskatta att vara med samt prata med de barnen de visste inte hade några andra aktiviteter under sommaren.”

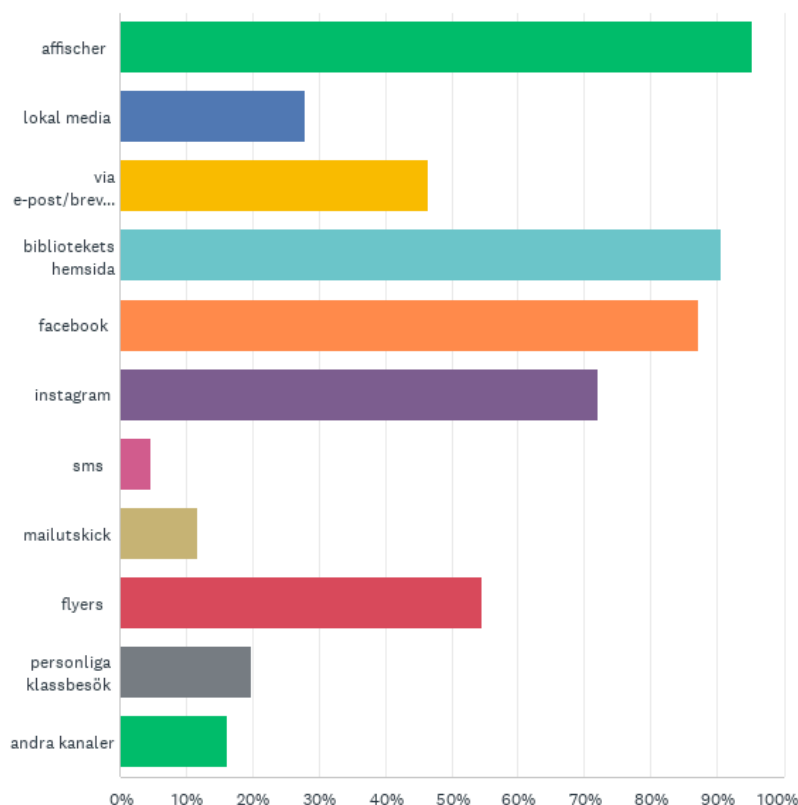
Vikten av att ett nära samarbete mellan folk- och skolbibliotekarier blir extra tydligt under pandemin Men så är inte alltid och skälen till det är många, bland annat kan de olika arbetsgivare och inga naturliga kontaktytor.

En av de liggande staplarna visar på samarbete med annan verksamhet. Vad kan det innebära? Jo allt från kulturutövare som teaterföreningar, illustratörer, författare till

andra institutioner och föreningar som konsthallar, Naturskyddsföreningen eller hembygdsföreningen. Även kommunala tjänstepersoner och enheter har det deltagit med sin kompetens på och inför Sommarboksträffarna exempel på det är kommunbiologen, kommunikationsenheten, turistverksamheten eller parkförvaltningen. Det har också samverkats kollegor emellan från andra bibliotek och experter från lokala Europa direktkontor. *”Vi samarbetade med den lokala Naturskyddsföreningen. Det var för oss ett väldigt lyckat evenemang och vi har planer att ha fler samarbeten i framtiden.”*

Kanaler

F13 Genom vilka kanaler har ni gått ut med information kring Sommarboken?

När årets diagram jämförs med förra årets är siffran för personliga klassbesök dubbelt så hög, vilket troligen visar på att under våren öppnade fler och fler bibliotek och skolor upp för besök, allt eftersom vaccinationerna ökade och smittspridningen minskade.

Annonser och artiklar i lokalmedia minskade medan fler bibliotek än tidigare föredrog att använda Instagram istället för Facebook. Via Instagram kan de nå en yngre publik och en tydlig trend är att det lokalt gjordes korta filmer som lades ut på Instagram. Även ambassadörens filmer användes flitigt i de digitala kanalerna.

Men det är som alltid affischerna som används flitigast och står för merparten av den marknadsföring som görs på biblioteken. *"Affischerna hade vi endast lokalt på biblioteket, inte ute i samhället. Facebook når flest men det når dock mest de som följer oss-alltså föräldrar/mor-farföräldrar som redan är inbitna biblioteksbesökare, och således deras barn."*

När man tittar närmare på kategorin Andra kanaler skriver många om hur de sprider information via plattformar som når ut till alla kommunens invånare eller gemensamma skolforum. I många kommuner sammanställs det en broschyr som riktar sig till sommarlovslediga barn och där finns biblioteken med.

Andra skriver om hur de har varit mer restriktiva med sin marknadsföring i år då pandemin inskränkt deras möjligheter att ta emot barnen. *"Vi begränsade det avsiktligt för att inte få för många besökare, det ledde nästan till att det blev för få istället men då bjöd vi in grupper."*

Temat och metod

I stort sett alla bibliotek som deltog i Sommarboken 2021 använde temat på ett eller annat sätt. För några var det temat som fick dem att flytta sina träffar utomhus och andra skriver om hur de låtit Ut i det vilda finnas med i allt, till exempel träffarnas aktiviteter, boktips, skyltning på bokbord, pyssel och i biblioteksrummet med mera: *... formspråket har även använts på vår barnbokcykel som varit fylld med böcker på temat hela sommaren. Ut i det vilda-tema har också bjudit in till att lyfta fram facklitteraturen mer än vanligt. Även ungdoms- och vuxenavdelningen inspirerades till att använda samma tema.*

Våra föreslagna aktiviteter har inspirerat och frågepromenaden har satts upp ute längs med olika slingor och inne på biblioteket.

Nytt för i år var två rollspel och att biblioteken kunde boka digitala visningar av Naturhistoriska museet i Göteborg. En av museets pedagoger hade kontaktat biblioteket i förväg och bestämt inriktningen på visningen. *”Ett fritids deltog i naturhistoriskas visning - mycket uppskattat och önskvärt inför kommande somrar.”*

Det var färre bibliotek som arbetade med årets metod digitalt läsfrämjande än med temat Ut i det vilda. Men sett till tidigare år så var det ändå en uppgång för att arbeta med metodförslaget. Gards idéhandbok har varit väldigt populär. Detta beror troligen på att det är mycket enklare att förhålla sig till ett tema både visuellt och rent praktiskt. Metodarbetet tar längre tid och kräver en annan planering.

Materialet på bibblan?

Hur fungerar då materialet ute på biblioteken? Har biblioteken några tankar kring hur det kan utvecklas? Tanken är att det ska ge inspiration och underlätta för personalen att planera sina träffar. Men det finns alltid mer att önska vilket gör att Sommarboken utvecklas och blir bättre och bättre.

Det finns tankar om loggan och att den inte är tillräckligt tillgänglig och inte så tydligt signalerar temat. En tanke vi haft är att en av loggorna kan förbättras rent tillgänglighetsmässigt. *Den ”skogiga” loggan har en stam som gömmer en del av texten. Det kan vara svårt att läsa. Det är bra att se över sådana detaljer i framtiden.* Någon annan skriver om att de önskar mer färgglatt material eller att illustrationerna skulle ha en annan stil mer passande för målgruppen. Önskemål finns som en kompletterande flyers med titlarna från boktipsaffischen. Men även efterfrågas en affisch med temat och ett tack till dem som deltagit och som kan sättas upp i biblioteket efter Sommarbokens slut. Information om Sommarboken på flera språk och med lättläst text som passar för många eller att konceptet utökas till att gälla även yngre åldrar.

Ambassadörerna är uppskattade och deras filmer används frekvent i bibliotekens marknadsföring.

Sommaren 2021 utökade vi våra digitala utbildningsdagar. Vi hade två tillfällen. Ett utifrån temat och ett utifrån metoden. Vid båda tillfällena deltog bibliotek och berättade om hur de praktiskt arbetat med Sommarboken. Ett bra format som fick mycket uppskattning och häftigt att delta då där var med Sommarboksbibliotek från hela Sverige.

”Fortsätt med föreläsningarna! Att få höra någon tala om hur de gjort är det som föder mest idéer.”

Sommarboken.se behöver ses över då det är svårt att hitta materialet på sidan. Ett förslag är att dela upp det i sektioner.

Till sommaren 2021 tog vi bort boklådan. Den var avancerad och kostsam att framställa men även besvärlig att skicka och biblioteken fick själva vika ihop den. Vilket kunde ta en hel del tid. Dessutom var det få som beställde den.

Men trots detta var boklådan uppskattade på grund av dess möjlighet till fin exponering och fantasieggande utseende. Några uttrycker att de saknar boklådan men även motsatsen: *"Skönt för personalen att slippa vika vassa lådor och inga barn kommenterade att det bara fanns påsar. Däremot är påsarna lite små, det ryms inte så många böcker i dem."*

Annars så uttrycker biblioteken att årets påsar varit väldigt fina och även fungerar som badpåsar. Tyckte att påsarna var bra. Kartongerna tidigare år har ju varit tjusiga, men påsarna har bättre livslängd. Och de var bra att med sig i cykeln.

Det finns önskemål om att vi byter ut delar av påsens innehåll eller skickar med annat som till exempel en enkel skrivbok.

Med tanke på temat och att biblioteken i än högre grad skulle ha sina träffar utomhus valde vi att i paketen lägga med en vimpelrad. När den sattes upp skulle det bli tydligare att "här händer något". Detta har gett positiva reaktioner från biblioteken. *"Bra med flaggspel och pyssel som kan användas utomhus."*

I år har flera uttryckt en önskan om att pysselhäftet ska utökas med flera typer av knep och knåp. Vilket det kommer att göra.

För övrigt så vill biblioteken ha materialet tidigare. Det gäller loggor, affischer men även påspaketen. De menar att då har de möjlighet att i god tid gå ut till skolor och andra verksamheter med marknadsföring för sommarens träffar. Men det finns många bibliotek som skriver: *Det är jättebra som det är!*

Bibliotekens reflektioner och erfarenheter

Många framhåller hur de tar med sig att det faktiskt går riktigt bra att hålla Sommarbokenträffar utomhus även om vädret ställer till det ibland.

De noterar också vikten av att synas utanför bibliotekets väggar och hur kul det är att våga testa nya metoder och samarbeten. *"Att det gick bra (men var ett omfattande jobb) att ordna ett pop-up bibliotek, men att barnen älskade det."*

Att testa nytt har inneburit positiva kommentarer från engagerade barn och deras föräldrar som önskar en fortsättning efter att projektiden tagit slut. Lyssna på barnen och att det är viktigt att få någon sorts kontaktuppgifter om förhållanden kring träffar skulle ändras.

Betydelsen av att arbeta uppsökande och testa nya sätt att nå ut. När nya metoder testas dyker nya och andra frågor upp: *Vi har reflekterat över att om barnen inte kommer till biblioteket, så får biblioteket komma till barnen. Å andra sidan frågar vi oss om intresset är "seriöst". Kommer böckerna som lånas ut vid ett sådant tillfälle att bli lästa eller var det bara en "rolig grej" att låna? Har vi vunnit nya besökare eller såg barnen det bara som en ploj-grej?*

Gällande träffarna så är det viktigt att inte planera in för mycket aktiviteter utan våga lämna plats för det spontana. I början av sommaren finns ett större intresse för att delta vilket innebär att det är viktigt att starta sommarens träffar med roliga program för att intresset ska hålla i sig.

Att arbeta mer digitalt kan leda till att biblioteket digitala kanaler får ett uppsving och fler nås och hittar dit. Och att det går att göra mer än vad man tror digitalt utan att det behövs avancerade tekniska resurser.

Men pandemin har även denna sommar verkligen ställt till det för vissa bibliotek och det känns som ett mellanår. De har haft lågt deltagande på träffarna på grund av bland annat begränsningar av grupperna, föranmälan och att många familjer valt att göra annat. Dessutom har den kontinuerliga kontakten med barn försvunnit då biblioteken haft stängt och bibliotekarierna menar att detta måste ändras till nästa sommar.

Skäl att delta

Biblioteken lyfter många anledningar till att de deltar i Sommarboken. Det handlar om att det är ett kul, meningsfullt och viktigt sätt att läsfrämja under sommaren och en bra väg för att få barn att hitta till biblioteket och det utbud som finns där. I vissa kommuner är utbudet av sommaraktiviteter inte så stort och kanske mer inriktat på sport.

Biblioteken kan erbjuda barnen en plats att träffas på, prata böcker och boktips med andra barn och bibliotekspersonal. Detta blir läsning och gemenskap i en bra kombination. *”Bra sätt att ha aktiviteter för barn, att få sprida läsglädje och locka dem till biblioteket. Vi har även märkt att barn som troligen inte skulle ha träffats utan Sommarboken nu har kunnat ge boktips till varandra och de har även diskuterat böcker med varandra.”*

Bibliotekarierna lyfter materialet och den tidsbesparing det innebär att få tips på bra och enkla läsfrämjande aktiviteter och ett tema att arbeta kring. *”Eftersom jag ofta är ensam ansvarig för aktiviteterna är det bra att det finns grundmaterial att arbeta utifrån.” Det är tidsbesparande. Sommarboken ger också ett ramverk för aktiviteterna. Att barnen får Sommarbokenpåsar och pyssel inför träffarna.”*

Sommarbokens träffar kan även leda till att bibliotekarien får en mer personlig och möjlighet till att fördjupning av sin kontakt eller relation med de barnen som är med. De kommer närmare barnen och kan få dela av vilka generella trender som gäller bland barn i 8-12 års åldern. *”Det ger väldigt mycket att få lära känna barnen på ett annat sätt än när de besöker biblioteket med sina föräldrar till vardags. Det ger en relation att bygga vidare på och man lär sig var de ligger i sin läsning, vad de gillar och inte gillar och kan hjälpa dem bättre i framtiden.”*

De skriver även om hur angeläget det är att sänka trösklarna och jobba med en icke prestationsinriktad läsning. De vill ge barnen en möjlighet att hitta till berättelser och ord genom en mer lustfylld inställning utanför skolans krav och betygssättning. För att få barn att fortsätta att söka sig till böckernas värld behöver ett intresse väckas som bygger på glädje, nyfikenhet och lust till att vilja veta mer eller ta del av mer än det som finns här och nu. *”Jag tror att just Sommarboken, den fria läsningen och träffarna på biblioteket kan ge positiva minnen kring läsning och bibliotek och att det på ett annat sätt ger barnen ägandet till utrymmet att få vistas där med sina vänner på egna villkor.”*

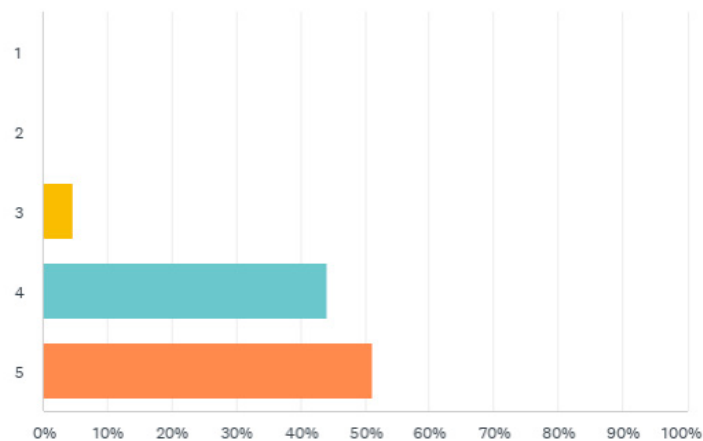
Det finns även praktiska skäl till att man deltar som att det tagits ett beslut centralt om att hela kommunen ska delta eller att Sommarboken innebär att sommarlovet inleds med att många böcker lånas ut på långlån. Eller att det ger biblioteken en extra push att arbeta läsfrämjande under sommaren och att man kan arbeta gemensamt över kommungränserna.

Projektet är dessutom inarbetat och etablerat så många barn och föräldrar frågar tidigt på våren när Sommarboken startar inför sommaren. Och under lång tid har ju biblioteken varit stängda och därför har det varit ännu mer angeläget om delta i Sommarboken för att nå ut med läsfrämjande till kommunens barn.

"Barnen älskar det och jag älskar det!"

Vad tycker biblioteken om Sommarboken?

F21 Vad tycker ni om Sommarboken som helhet? Ange på en skala 1 till 5 där 1 betyder inte bra och 5 betyder mycket bra.

Siffrorna visar att biblioteken gillar Sommarboken! 95% av de som skickat in svar på enkäten tycker projektet är värt en 4 eller 5. Många är väldigt nöjda. Jag tycker ni gör det bra! Bara att fortsätta på samma spår tycker jag.

Men allt går att förbättra och tack vare kommentarer från deltagande bibliotek får projektledningen till exempel större förståelse för vad som är bra, vad som behöver ses över och vad som saknas. Här kommer ett antal kommentarer:

Information: Flera bibliotek vill ha tema och metod så tidigt som möjligt. Gärna information på fler språk än svenska och mer att loggan och resten av materialet har anpassats utifrån tillgänglighet med tydligare text.

Materialet i paketet: Någon vill kunna välja antalet påsar själv – ej paket. Utveckla pysselhäftet. Ta bort festivalarmbanden, skicka färre bokmärken, gör påsarna större. Ett bokbingo skulle kunna ligga med i påsen. Mijötänk kring påsarna?

Material på hemsidan: Fortsätt med färdigt material som rollspel och frågepromenad. Någon önskar att materialet skulle vända sig även till 6 och 7-åringar. Fler frågor i frågepromenaden så att det går att välja bland frågorna. Ännu mer pyssel, knep och knåp. Ambassadörens filmer var blev en rolig countdown inför start av Sommarboken. Snyggare marknadsföringsmaterial!

Leveranser: Skicka ut paketen tidigare.

Sommarboken.se: Gör det lättare att hitta till webbmaterialet och loggorna.

Informationsträffarna: Positivt med digitala träffar och gärna vid fler tillfällen för det är värdefullt att utbyta tankar och idéer med andra bibliotek. Men någon saknar praktiska tips från större bibliotek och utsatta områden.

Utbudet: De flesta bibliotek uppskattar att vi framställer ett stort utbud av material som ska fungera som inspiration och ge möjlighet att välja det som passar. Men meningarna går isär och det finns bibliotek som tycker att det är för mycket material och att det bara ställer till det på ett negativt sätt.

Försöka att inte ge oss prestationsångest! Det känns som man måste åstadkomma så mycket och på flera tillfällen. Måste få utarbeta materialet efter ens egna förutsättningar. "Less is more".

Ett bibliotek skriver att vissa barn saknar bibliotekets tidigare läsutmaning och önskar mer av aktiviteter i den genren.

Se framåt

Hur tänker då biblioteket kring framtiden för Sommarboken på det egna lokala biblioteket? I stort sett alla skriver om hur de behöver utöka informationen om och marknadsföringen av projektet. Många hänvisar till pandemin och ovissheten som följer i dess fotspår. Både kring utformningen av träffarna och hur många barn som kunde tas emot. Det var ju angeläget att det skulle komma barn men de fick inte bli för många ... Men det finns fler tankar.

1. **Ökad delaktighet:** Många lyfter att på grund av pandemin har arbetat med att involvera barnen i planeringen och utförandet av träffarna fått stå tillbaka. Arbeta på att locka andra målgrupper än de som kommer idag.
2. **Samverkan:** Få resurser som kommunala sommarjobbare att knytas till bibliotekens verksamhet. Utveckla samarbetet med skola och föreningar. Samverkan inom personalgruppen på biblioteket är också viktig, för att

planering och utförande av träffarna ska bli så bra som möjligt. Samarbeta med andra bibliotek över kommungränserna.

3. **Marknadsföring:** Många lyfter att de behöver arbeta med marknadsföringen via fler kanaler och på ett mer idogt och genomtänkt sätt för att sprida information om träffarna och nå ett bra resultat. Viktigt att göra det på våren och satsa på besök i skolor och fritids, gärna med lokalt anpassat material som till exempel en film att visa vid dessa besök. Väga olika insatser mot varandra för att hitta de smartaste och mest rationella vägarna för att nå ut. Exempelvis kan ett cyklande pop-up bibliotek vara mycket mer effektivt än Youtube-filmer, både gällande arbetsinsats och hur många barn man faktiskt når.
4. **Digitalt:** Tänka och jobba mer digitalt. Då når man andra målgrupper och kan erbjuda träffar och material till många fler.
5. **Träffarna:** Många funderar på att under nästa sommar anordna fler och mer innehållsrika träffar och att då förlägga dem tidigt under sommarlovet. Viktigt för tidsbesparingen är att faktiskt använda det material som tagits fram.

Sammanfattning och lite analys

Sommaren 2021 medverkade cirka 250 bibliotek/filialer från 19 av Sveriges 21 regioner och det skickades ut 16 500 kit över hela Sverige varav 6 500 gick ut i Västra Götalandsregion vilket innebär att minst 16 500 barn deltog för allt material tog slut.

Detta är rekord för Sommarboken och troligtvis berodde det på det utvalda temat, Ut i det vilda, som förespråkade träffar utomhus vilket passade biblioteken och den pågående pandemin. Även Sommarbokens koncept med att erbjuda läsfrämjande aktiviteter och idéer föll väl ut då många bibliotek under senvinter och vår haft lite tid för planering. Deras fokus låg på att lösa den dagliga verksamheten på biblioteket.

Eftersom biblioteken flyttade ut sin verksamhet, arrangerade pop-up bibliotek och även arbetade mer uppsökande (ofta via en bibliotekscykel) var deltagandet på träffarna anorlunda. Barn som inte brukar gå till biblioteket eller har ett stort läsintresse fångades upp och var med. En viktig erfarenhet för biblioteken att ta med sig med i ett framtida läsfrämjande arbete är att tänka och agera flexibelt och ta sig utanför bibliotekslokalen för att nå ut.

Årets metod, digital läsfrämjande, var också uppskattad och manifesterades i en idéhandbok av Tobias Gard. Att via digitala kanaler förmedla både inspiration till läsning och

ha interaktion med barn kring läsfrämjande aktiviteter blev allt viktigare under året då många bibliotek hade svårigheter att nå ut till barnen eftersom den främsta kontaktytan – skolan eller fritids inte tog emot besök. Men det är tydligt att sommaren 2021 var samverkan med andra verksamheter större än året före.

På Sommarboken.se samlas allt material och biblioteken kan ladda ner allt, från sommarens logga till ambassadörenens filmer. Glädjande nog används det mycket på träffar, läggs ut på hemsidor och används i sociala medier. Som alltid är frågepromenaden populär, i år hade vi tagit fram två rollspel vars upplägg är unikt för Sommarboken. Barnen i Lilla Edets bokklubb lade ut boktips och gjorde egna booktrailers som med jämna mellanrum lades upp på sidan vilket var kul och uppskattat.

Jämfört med sommaren 2020 så arrangerades det fler träffar runt om i Sverige. Det var en lugnare stämning i samhället och det fanns en större erfarenhet kring hur man skulle förhålla sig till pandemin. Dessutom var vaccineringarna i full gång och färre blev sjuka.

De flesta bibliotek höll sina träffar utomhus och de hade i stort sett samma upplägg som tidigare: bokprat och boktips, fika, aktivitet. Författarbesöken följde pandemins utveckling och var fler jämfört med förra året men var inte alls uppe i samma antal som före 2020.

Desto tydligare är det att de digitala träffarna ökade vilket troligtvis berodde på den idéhandbok med fokus på digitalt läsfrämjande som tagits fram. Där speciellt en aktivitet använts extra flitigt på biblioteken: GPS-jakt på böcker. Digitalt läsfrämjande var dessutom årets metod.

Hur har det så sett ut med barnens möjlighet till delaktighet i projektet och träffarna? Enligt många enkätsvar har det fått stå tillbaka på grund av pandemin om de kunnat har bibliotekarierna vänt sig till gamla utvärderingar eller att barnen har fått påverka träffarna där och då under sommaren.

Det vidgade textbegreppet är viktigt för att locka fler barn att intressera sig för läsning och berättelser vilket biblioteken till viss del gör. Men skulle kunna göra i ännu större utsträckning. En väg kan vara att berätta om de tjänster som finns på biblioteket kopplat till film, ljud och olika sorters e-böcker. Men det är då viktigt att till exempel hjälpa till med lånekort och veta om de kan och vilka appar de får installera på mobilen.

Biblioteken uppskattar i stort sett hela projektet och ger det ett högt betyg. Bland annat lyfter man vikten av utbildningsdagar och att de ges via teams så att många kan delta. Materialet och dess röda tråd är populärt och innebär en tidsbesparing för dem och gör det är lätt att använda i bibliotekens marknadsföring. Dessutom tilltalas de av att få delta i något större - som ett nationellt projekt. När de ser framåt och vad som behöver utvecklas lokalt är det områden som barn möjlighet till delaktighet, samverkan, vikten av marknadsföring, fler träffar och mer digitalt läsfrämjande.

Sommarboken är även ett etablerat koncept i kommunerna och många föräldrar och barn frågar tidigt på våren när årets projekt startar. Självklart är den icke prestationsinriktade läsning central och viktig för att kunna locka **alla** barn till biblioteket och läsningen.

